

Mottagare
Regionstyrelsen

Inriktningsbeslut fas 2 Business Gotland

Förslag till beslut

- Regionstyrelsen ger regiondirektören i uppdrag att förbereda inrättandet av en Business Gotland organisation per 1 januari 2028. Regionstyrelsen vill få delredovisningar till budgetberedning och budgetavstämning 2027 för att kvalitetssäkra organisationens ekonomiska och verksamhetsmässiga grund.
- Regionstyrelsen beslutar om förstärkning av grundförutsättningarna för arbetet med näringslivs-, destinations- och platsutveckling genom uppbyggnad av Business Gotland med sammantaget 3 mnkr i ramfinansiering från och med 1 januari 2027.

Sammanfattning

Fas 2 inför inrättandet av Business Gotland från 1 januari 2028 innebär en återuppbyggnad av grundförutsättningarna för näringslivs-, destinations- och platsutveckling som motsvarar de mål som beslutats i RUS och andra strategier. Verksamheten skulle behöva 10 mnkr utifrån det behov som finns enligt beskrivning i detta ärende inklusive bilagda underlag. Utifrån den ekonomiska situation som råder har regionstyrelseförvaltningen tvingats göra omfattande prioriteringar och därför lagt ett betydligt lägre förslag på 3 mnkr.

Detta är långt ifrån det behov om 10 mnkr som skulle behövas för att bygga upp grundförutsättningarna. För 3 mnkr kommer verksamheten att prioritera implementering av den digitala inflyttarservicen som byggts upp med projektmedel men som annars behöver läggas ner innan den ens lanserats fullt ut. Därutöver prioriteras anställning av en näringslivsutvecklare för att avlasta tillväxtchefen med näringslivsutvecklingsfrågorna.

Konsekvensen av en lägre finansiering än de 10 Mnkr som det ursprungliga äskandet grundades på blir att; det inte kommer inte kunna bedrivas ett proaktivt arbete med företagsetableringar, investerings- och exportfrämjande och inte heller i relation till Business Sweden, det kommer fortsatt saknas en evenemangsplan, evenemangs- och företagslotsning i arbetet mellan regional utveckling och kommunal verksamhet, Region Gotland kommer fortsatt sakna relevant och systematisk data och analys inom området, arbetet med företagsklimat kommer behöva minimeras inom ramen för regional utveckling

och slutligen kommer ett närmare och starkare ledarskap avseende näringslivs-, destinations- och platsutveckling inte klaras av.

Näringslivets aktörer har en tydlig förväntan på Region Gotland om stärkta förutsättningar för ett mer proaktivt, prioriterat och spetsigt utvecklingsarbete

Ambitionen med Business Gotland är att;

- gå från negativ befolkningsutveckling en ökning av skattekraften
- gå från ad hoc-mässig företagsetablering till proaktiv talangattraktion
- gå från otydlig styrning till aktivt ledarskap med fokus på spets
- gå från splittrad till samlad och prioriterande funktion
- gå från reaktiv hantering av utmaningar till proaktiv och potential- och utmaningsdriven utveckling
- gå från projektberoende till en långsiktig uppdragsportfölj med extern finansiering som strategisk förstärkning
- gå från osund arbetsbelastning till hållbar arbetsmiljö med hög leveransförmåga och stolthet

Ärendebeskrivning

Bakgrund

Med utgångspunkt i redovisning av destinationsutredningens slutrapport och de rekommendationer i enlighet med scenario 2 som där lämnats till regionstyrelsen (RS 251023 §421) fick regiondirektören nedanstående uppdrag;

1. Regionstyrelsen beslutar att initiera en under åren 2026-2029 stegvis organisering och ekonomisk förstärkning avseende arbete med plats- och näringslivsutveckling i enlighet med scenario 2 i destinationsutredningen med sikte på en stegvis etablering av en Business Region Gotland.
2. Regiondirektören får i uppdrag att, till budgetprocessen inför 2027 och 2028, genomföra fördjupade ekonomiska, verksamhetsmässiga och juridiska analyser inför fas 2-3 i enlighet med rekommendation i scenario 2 i destinationsutredningen.
3. Samverkan inom arbetet med Business Region Gotland ska utvecklas enligt en quadrupel helix-modell, där även civilsamhället utgör en aktiv part tillsammans med Region Gotland, näringslivet och akademien.
4. Regiondirektören ges i uppdrag att omprioritera medel inom regionstyrelseförvaltningens ram, i första hand ur näringslivsanslaget eller andra utvecklingsmedel för inrättandet av 3 nya tjänster från augusti 2026 och en mindre aktiveringsbudget med fokus på destinations- och platsutveckling
5. Regiondirektören får i uppdrag att ta fram förslag till hur koncernstyrningen gällande platsutveckling, näringslivsutveckling och utveckling av inflytningsfrågor kan förstärkas.

Detta ärende redovisar underlag kopplat främst till punkterna 1-4. Punkten 5 redovisas senare i år som ett separat ärende.

Destinationsutredningen belyser de konsekvenser som har uppstått efter besparingarna som gjordes 2018, då sju tjänster togs bort. Effekterna handlar om uteblivna utvecklingsresultat, bristande trovärdighet i relation till näringsliv och samhälle, ett reaktivt snarare än proaktivt arbetssätt, resursluckor inom

exempelvis inflyttning, företagsetableringar och investeringar samt en orimlig arbetsmiljösituation för berörd personal.

Nuläge

Gotland saknar idag en samlad och proaktiv kapacitet att omsätta sin attraktionskraft i konkreta resultat som tillväxt, investeringar och jobb. Trots stark attraktionskraft är förmågan att omvandla intresse till inflyttning och etableringar svag. Samtidigt finns utmaningar i besöksnäringens hållbarhet, kompetensförsörjning och ett fragmenterat företagsfrämjande system utan tydlig struktur och målbild.

Väsentliga funktioner saknas, såsom en gemensam etablerings- och investeringsfunktion med fokus på internationalisering. När ansvar och resurser är splittrade uppstår otydlighet för målgrupperna, ineffektiv prioritering och begränsad genomförandekraft. Detta leder till att företag inte vet vart de ska vända sig och att Gotlands konkurrenskraft och attraktionsbild försvagas i relation till andra regioner

Näringslivs-, destinations- och platsutveckling kräver samordning

Region Gotland har en outnyttjad potential i att kommunala och regionala funktioner är samlade i samma organisation. På samma sätt finns en outnyttjad potential i ett starkare och mera systematiskt samarbete mellan näringsliv, akademi och offentlig sektor.

Ambitionen med Business Gotland är att

- gå från otydlig styrning till aktivt ledarskap för ökad spets
- gå från splittrat arbete till en samlad och prioriterande quadruple helix funktion
- gå från reaktiv hantering av utmaningar till proaktiv och potential- och utmaningsdriven utveckling
- gå från projektberoende till en långsiktig uppdragsportfölj med extern finansiering som strategisk förstärkning
- gå från osund arbetsbelastning till hållbar arbetsmiljö med hög leveransförmåga och stolthet

Platsvarumärket Gotland ska fungera enande och som motor i konverteringen från attraktivitet till inflyttning, etableringar, investeringar, hållbar destinationsutveckling och talangattraktion.

Besöksnäringen, mat- och livsmedel och näringslivets energiomställning är Gotlands regionala utvecklingsstrategis tre viktiga styrkeområden. Dessa skulle kunna förstärkas med ytterligare ett styrkeområde - tech/AI/digitalisering. Likaså skulle kulturella och kreativa branscher kunna lyftas fram tydligare för att stärka banden mellan flera redan starka utvecklingsområden på Gotland.

Det finns en betydande potential i det gotländska företagsfrämjande systemets arbete men systemet är fragmenterat och saknar en tydlig och enande struktur för gemensamma prioriteringar.

Bilden nedan illustrerar att Gotland inte deltar i det arbete som möjliggörs genom närmare samarbete i Team Sweden och Business Swedens nätverk av Regionala investeringsfrämjande organisationer. En mer samlad organisering skulle stärka Gotlands möjligheter att arbeta proaktivt även i sådana sammanhang.

Källa; Business Sweden (2024)

Business Gotlands syfte

Syftet med att etablera Business Gotland är att stärka Gotlands strategiska, taktiska och operativa regionala utvecklingskraft. Därutöver syftar Business Gotland till att möta strukturella utmaningar genom att stärka ansvar, resurser och kompetenser i en gemensam funktion. Detta skapar förutsättningar för ett mer samordnat, verksamhets- och resurseffektivt näringslivs-, plats- och destinationsutvecklande arbete, där offentliga insatser blir mer träffsäkra och där målgrupperna får ett professionellt bemötande. Business Gotland är inte en ny parallell organisation, utan en koordinerande aktörssamverkansfunktion med mandat att leda, prioritera och förstärka det befintliga systemet.

Samhällsekonomisk nytta

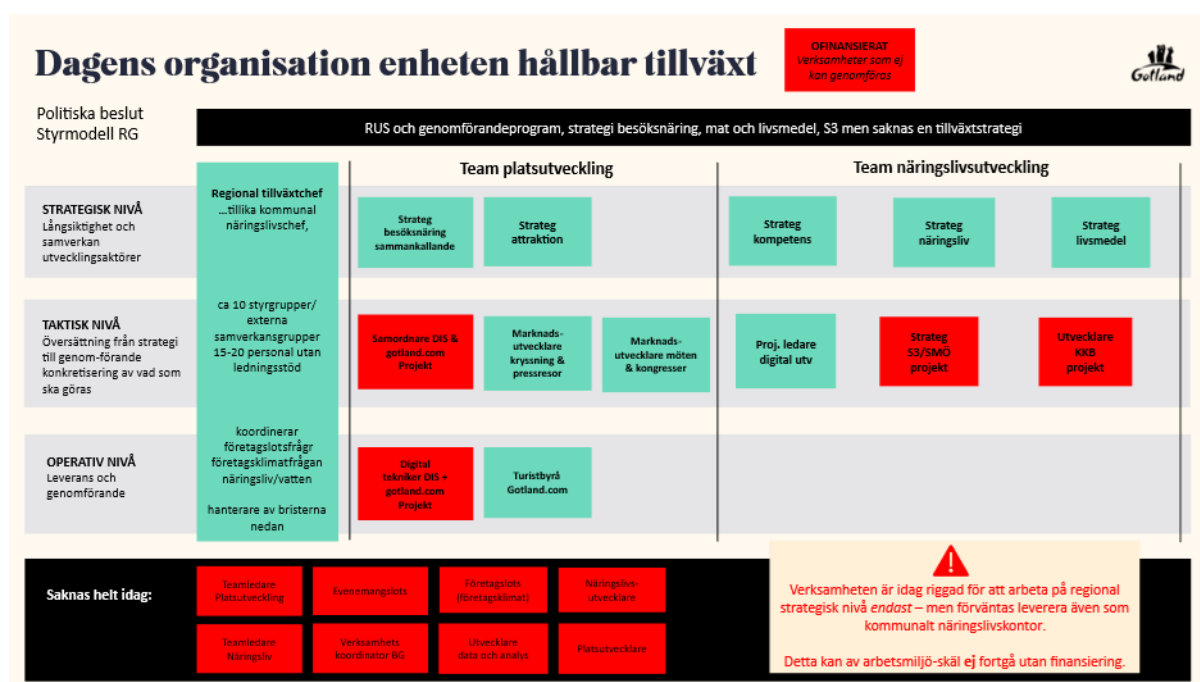
Gotlands största utvecklingspotential ligger i att öka konverteringen från attraktivitet till inflyttning, kompetens, företagsetableringar och investeringar. Gotland har tre utpekade styrkeområden i mat- och livsmedelsnäringarna, besöksnäringen och näringslivets energiomställning. Det finns ytterligare potential att hämta hem i dessa. Genom systematisk, datadriven analys kan möjligheter identifieras för lokal etablering i leverantörskedjor som idag ligger utanför ön. Detta kan stärka skattebas, attraktionskraft, hållbarhet och beredskap. En satsning på uppbyggnad av en tech/AI-bransch kan bidra till nya kopplingar mellan till exempel besöksnäring, kulturella och kreativa branscher samt industri och därigenom skapa positiva hävstångseffekter för befintligt näringsliv och för nya affärsmöjligheter. Det stärker även möjligheterna för talangattraktion och rotation på den gotländska arbetsmarknaden. Det första mötet med Gotland kan utvecklas till återbesök, deltidsboende och i förlängningen inflyttning och engagemang på ön.

Risk och konsekvensanalys

GAP-analysen visar att näringslivsutvecklingen idag är splittrad, otydligt samordnad och för svag i tillväxt-, etablerings-, investerings- och internationaliseringsfokus. Gotlands utmaning är inte brist på attraktionskraft

utan brist på resurser och strukturer som möjliggör att den omsätts i resultat. Det handlar om att öka konverteringen från besök till längre vistelser året runt, tillväxt i det gotländska näringslivet, högre konsumtion, etableringar, investeringar och inflyttning. Potentialen finns, men genomförandekapaciteten saknas. Skillnaden mellan en förstärkning på 5 och 10 mnkr avgör faktisk effekt. En låg finansiering innebär fortsatt låg kapacitet, svag utveckling och osund arbetsmiljö, där alternativkostnaden snabbt överstiger investeringen.

Bilden nedan redovisar aktuellt läge gällande vilka delar av verksamheten som är helt ofinansierade. För verksamheten är situationen ett svårlöst arbetsmiljöproblem. Om inte resurser tillförs kommer ett antal verksamheter och uppdrag behöva prioriteras bort.

Fas 2 inför inrättandet av Business Gotland från 1 januari 2028 innebär en återuppbyggnad och förstärkning av grundförutsättningarna för näringslivs-, destinations- och platsutveckling i enlighet med bilagda underlag. En viktig del är permanentningen av den digitala inflyttarservicen som har byggts upp med projektmedel. Flera andra centrala funktioner saknas eller är underdimensionerade idag.

Prio	Funktioner	Årslön	OH	Utvecklings resurs	Totalt	Beskrivning behov av utvecklingsresurs utöver själva tjänsten
Fas 2 budgetberedning inför 2027						
1	DIS samordnare (digital inflyttarservice)	834 720	70 000	300 000	1 204 720	Marknadsföringsinsatser inflyttning och talangattraktion
2	DIS digital tekniker (digital inflyttarservice)	786 768	70 000	500 000	1 356 768	Modernisering digital infrastruktur (gotland.com)
3	Näringslivsutvecklare	888 000	70 000	300 000	1 258 000	Paketering av erbjudanden till företag som vill etablera sig på Gotland
4	Verksamhetsutvecklare data o analys	888 000	70 000	50 000	1 008 000	Statistikköp
5	Evenemangslots	799 200	70 000	25 000	894 200	Möten/benchmarking/samverkan med TSF
6	Företagslots	799 200	70 000	25 000	894 200	Möten/benchmarking/samverkan med TSF
7	Platsutvecklare	888 000	70 000	300 000	1 258 000	Platsmarknadsföring/internationell marknadsföring/samverkansresurs näringslivet
8	Teamledare Business Gotland näringsliv	888 000	70 000	100 000	1 058 000	Teamutveckling/nätverksresor mm/ gruppleddningsansvar näringslivsutveckling
9	Teamledare Business Gotland platsutveckling	888 000	70 000	100 000	1 058 000	Teamutveckling/nätverksresor mm/gruppleddningsansvar platsutveckling
	Totalt	7 659 888	630 000	1 700 000	9 989 888	

Ovan redovisas delar ur budgeten (bilaga 1) för fas 2 i uppbyggnaden av Business Gotland. Att avstå investeringen eller att besluta om mindre åtagande

avseende tillsättande av tjänster för att arbeta näringslivs-, destinations- och platsutveckling skulle innebära en fortsatt strukturell försvagning av de utvecklingsområden och den skattebas som ärendet avser.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att de stora besparingarna som genomfördes 2018 har lett till ett resurssvagt och ett reaktivt arbetssätt. De analyser som hittills genomförts visar tydligt på flera funktionsbrister och leveransgap i förhållande till de mål som regionen beslutat om i Vårt Gotland 2040 med tillhörande strategier.

Näringslivets aktörer har en tydlig förväntan på Region Gotland om stärkta förutsättningar för ett mer proaktivt, prioriterat och spetsigt utvecklingsarbete.

I förberedelserna av detta ärende har regionledning och politik uttryckt både stor förståelse för rådande situation och positiv vilja till inrättandet av ett Business Gotland. Med anledning av det svåra ekonomiska läget i Region Gotland har regionstyrelseförvaltningen genomfört omfattande prioriteringar och sett det som nödvändigt att minska äskandet från 10 mnkr till 3 mnkr inför 2027.

Detta är långt ifrån det behov om 10 mnkr som skulle behövas för att bygga upp grundförutsättningarna. För 3 mnkr kommer verksamheten att prioritera implementering av den digitala inflyttarservicen som byggts upp med projektmedel men som annars behöver läggas ner innan den ens lanserats fullt ut. Därutöver prioriteras anställning av en näringslivsutvecklare för att avlasta tillväxtchefen med näringslivsutvecklingsfrågorna.

Konsekvensen av en lägre finansiering än de 10 mnkr som det ursprungliga äskandet grundades på blir att; det inte kommer inte kunna bedrivas ett proaktivt arbete med företagsetableringar, investerings- och exportfrämjande och inte heller i relation till Business Sweden, det kommer fortsatt saknas en evenemangsplan, evenemangs- och företagslotsning i arbetet mellan regional utveckling och kommunal verksamhet, Region Gotland kommer fortsatt sakna relevant och systematisk data och analys inom området, arbetet med företagsklimat kommer behöva minimeras inom ramen för regional utveckling och slutligen kommer ett närmare och starkare ledarskap avseende näringslivs-, destinations- och platsutveckling inte klaras av

Rättslig grund / rättsligt perspektiv

Förslaget rymms inom kommunallagen och avser verksamhet av allmänt intresse. Dataskydd beaktas. Inga rättsliga hinder har identifierats.

Ekonomiskt perspektiv

Besluten förutsätter en ramfinansiering från 2027 och bedöms på sikt stärka skattebas, inflyttning och etableringar, kompetensförsörjning och näringslivsutveckling.

Barnperspektiv

Business Gotland ska tydligt verka för att både bibehålla och stärka platsen

Gotland som en bra plats att bo, leva och verka på - ekonomiskt, socialt och miljömässigt vilket även förbättrar situationen för barn och unga.

Jämställdhetsperspektiv

Gotland är redan starkt i relation till Sverige gällande kvinnors företagande men det finns ytterligare potential i en förstärkning av företags-, etablerings- och investeringsfrämjande åtgärder.

Landsbygdsperspektiv / geografiskt perspektiv

Business Gotland och det digitala nav som utgörs av Gotland.com kan bidra till att stad och land kommer närmare varandra gällande platsutveckling, inflyttning och marknadsföring.

Klimat- och miljöperspektiv

Ur klimat- och miljöperspektiv ska Business Gotland bidra till acceleration i näringslivets gröna omställning genom bättre analys, prioritering och samordning.

Beslutsunderlag

Bilaga 1 Budget Business Gotland

Bilaga 2 Analys Rapport Business Gotland, Franly Advisory, Svensk Destinationsutveckling

Bilaga 3 Näringslivsutveckling och Business Gotland, Franly Advisory

Bilaga 4 Business Gotland och platsattraktion och inflyttning, Svensk Destinationsutveckling

Bilaga 5 GAP analys

Bilaga 6 Långsiktig kapacitet gotland.com och DIS

Bilaga 7 SWOT- analys digital inflyttarservice och digital struktur

Regionstyrelseförvaltningen tjänsteskrivelse 2026-04-16

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiöndirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör